

PAPER DETAILS

TITLE: 2023 depremleri ve uzaktan egitimin yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumlarına etkisi

AUTHORS: Alp Koçer,Orhan Koçak

PAGES: 71-91

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3252262>

Gönderim: 08.07.2023

Kabul: 27.01.2024

Tür: Araştırma Makalesi

2023 depremleri ve uzaktan eğitimin yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumlarına etkisi

Alp KOÇER^a
Orhan KOÇAK^b

^a İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0003-4522-8677

^b İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü ORCID: 0000-0002-0281-8805

Özet

2023 depremleri sonrası üniversitelerde uzaktan eğitim kararı alınmış, literatürde hem depremin kişilerin üzerindeki olumsuz etkileri hem de 2020 yılında COVID-19 pandemisi nedeniyle de daha önceden uygulanmış olan uzaktan eğitimin kişilerin üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili araştırmalar yer almaktadır. Araştırmayla Türkiye’de 2023 yılındaki depremlerinin ve depremlerin sonrasında yükseköğretim için alınan uzaktan eğitim kararının yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumları üzerindeki etkisinin olup olmadığı amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’deki yüz-yüze eğitim alan yükseköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilere ulaşmak için araştırmada Basit-kasti örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada deprem sonrası travma düzeyini belirleme ölçeği, uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği ve depresyon anksiyete stres ölçeğinin anksiyete faktörü Kullanılmıştır. Araştırmaya 455 öğrenci katılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 25 ve Amos 22 programlarıyla analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda deprem travması ve uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutumun öğrencilerin psikolojik durumlarını olumsuz yönden etkilediği, uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarını olumsuz yönden etkisinin olduğu ancak deprem travmasına olumsuz yönden bir etkisi olmadığı, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumsuzlaştıkça anksiyetelerinin arttığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarıyla ilgili olarak hem uygulama hem de araştırma alanında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Anksiyete, Deprem Travması, Uzaktan Eğitim, Üniversite Öğrencisi

The impact of 2023 earthquakes and distance education on the psychological conditions of higher education students

Abstract

After the 2023 earthquakes, distance education was decided in universities and the literature includes researches on both the negative effects of the earthquake on people and the negative effects of distance education, which was previously applied in 2020 due to the COVID-19 pandemic. With the research, it is aimed whether the earthquakes in Turkey in 2023 and the distance education decision taken for higher education after the earthquakes have an impact on the psychological state of higher education students. In the study, the screening model, which is one of the quantitative research designs was used. The universe of the study consists of higher education students in Turkey who receive face-to-face education. Simple-deliberate sampling was used in the study to reach the students. In the study, the scale of determining the level of trauma after the earthquake, the attitude scale towards distance education and the anxiety factor of the depression anxiety stress scale were used. 455 students participated in the study. The data obtained in the study were analyzed with SPSS 25 and Amos 22 programs. As a result of the analyzes made within the scope of the research, it was determined that the negative attitude towards earthquake trauma and distance education adversely affected the psychological state of the students, that distance education had a negative effect on the psychological state

Kaynak Gösterme

Koçer, A. ve Koçak, O. (2024). 2023 depremleri ve uzaktan eğitimin yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumlarına etkisi.

Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd), 10(1), 71-91. <https://doi.org/10.51948/auad.1324641>

of the students, but that it did not have a negative effect on the earthquake trauma and that the anxiety of the students increased as their attitudes towards distance education became negative. Regarding the results of the research, recommendations were made in both the field of practice and research.

Keywords: Anxiety, Earthquake Trauma, Distance Education, College Student

Giriş

06 Şubat 2023 tarihinde saat 04.17 Gaziantep Şehitkamil-Sofalarca merkezli 7.7 şiddetli ve yine 06 Şubat 2023 tarihinde saat 13.24 Kahramanmaraş Ekinözü merkezli 7.6 şiddetli depremler meydana gelmiştir. 20 Şubat 2023 tarihinde saat 20.04 Hatay Samandağ-Büyükçat 6.4 şiddetli deprem gerçekleştirmiş ve bu depremlere bağlı olarak en büyüğü 6.0 şiddetinde binlerce artçı sarsıntı meydana gelmiştir (Kandilli Rasathanesi, 2023). Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK, 2023) bu depremler nedeniyle 2022-2023 eğitim-öğretim yılının bahar döneminin uzaktan eğitimle başlayacağını açıklamıştır. Literatürde hem depremin kişilerin üzerindeki olumsuz etkileriyle hem de 2020 yılında COVID-19 pandemisi nedeniyle de daha önceden uygulanmış olan uzaktan eğitimin kişilerin üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmayla Türkiye’de 2023 yılındaki depremlerinin ve depremlerin sonrasında yükseköğretim için alınan uzaktan eğitim kararının yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumları üzerinde etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmaktadır. Uzaktan eğitim kararıyla ilgili olarak yükseköğretim öğrencilerinin birçoğunun COVID-19 pandemisi nedeniyle uzaktan eğitim gördükleri ve bu dönemin deprem travmasıyla birlikte tekrar edilmesinin öğrencilerin psikolojik durumları üzerindeki etkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırma; afetlerden sonra afetin ve alınan uzaktan eğitim kararının yükseköğretim öğrencileri üzerindeki etkisini ve alınan uzaktan eğitim kararının etkinliğini ölçme açısından önemlidir. Araştırma sonuçları sonraki afetlerde alınacak uzaktan eğitim kararlarının alınmasında yol gösterici olabilecektir.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Ülkemizdeki 2023 Şubat ayındaki depremlerde hayatını kaybeden, yaralanan ve depremlerden fiziksel olarak etkilenmese de psikolojik bir şekilde etkilenenlerin sayısı cumhuriyet tarihinin en büyük depremlerinden olan 1939 Erzincan ve kamuoyunda milat olarak kabul edilen 99 Marmara depremlerini geçmiştir (Aktürk ve Albeni, 2002, s.2; Haçın, 2014, s.66). Psikolojik bir şekilde etkilenmeyle ilgili olarak teknolojinin ilerlemesi ve haber almanın kolaylaşması nedeniyle bu depremde afet bölgesinde yer almayıp haberlerden ve

sosyal medya etkisiyle bu depremlerden etkilenenlerin sayısı diğer depremlere göre fazladır denilebilmektedir.

Depremlerden etkilenen insanlar sağlık sorunları yaşamasalar da depresyon, anksiyete, travma sonrası bozukluk gibi psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilmektedir (Peleg vd, 2002 akt Bilici vd, 2013, s.16). Deprem nedeniyle ortaya çıkan bu psikolojik rahatsızlıklar ve sorunlar yaygındır ve yıllarca sürebilmektedir (Aker, 2006, s.204). Depremzedeler açısından can ve mal kayıplarına neden olan depremler, can ve mal kaybı yaşamayan ama depremden haberdar olan kişilerde de psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Alkan, 1999; Özçetin vd., 2008; Rubonis ve Bickman, 1991 akt Karakuş, 2013, 100). Ayrıca toplumlar açısından büyük can ve mal kayıplarına yol açan depremler, sürekli hatırlanmaktadır (Erdoğan ve Aksoy, 2020, s.90). Buna 99 Marmara Depremini örnek verebilir. Bunların yanı sıra deprem bölgesinden uzakta olan ve depremden etkilenmeyen bireyler de gerçekleşmiş depremle ve gerçekleşebilecek depremle ilgili endişelenebilmektedir.

06 Şubat 2023 tarihinde yaşanan bu depremler sonrası Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 20 Şubat 2023 tarihinde bahar döneminin (belirli öğrenciler hariç) uzaktan eğitim şeklinde başlayacağını açıklamıştır (YÖK, 2023). Uzaktan eğitim yükseköğretim öğrencileri için kendilerine yabancı gelen, daha önce yaşamadıkları bir deneyim değildir. Bununla ilgili olarak COVID-19 pandemisi nedeniyle 23 Mart 2020 tarihinde yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime başlamışlar (YÖK, 2020), yaklaşık 1,5 sene eğitimlerini çevrimiçi-online bir şekilde almışlardır. Bu dönemde özellikle uygulamalı eğitim olmak üzere örgün eğitimde aksaklıklar olmuş (Akyüz vd, 2022, s.101), hem teorik hem de uygulamalı derslerin uzaktan yapılması öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemesi öğrencilerin stres, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sıkıntılara yol açabildiği belirtilmiştir (Clayton vd., 2017; Taş vd., 2021 akt Tonkuş ve Bakırhan, 2022, s.16).

Uzaktan eğitimle ilgili olarak pandemi öncesinde öğrenci tutumları üzerine yapılan çalışmalarda genellikle öğrencilerin tutumları olumlu olsa da pandemi de bu durum değişmiştir (Çetin ve Anuk, 2020 akt Kaya, 2021, s.48). Öğrencilerin sosyal yaşamlarında ciddi değişimler olmuş ve bu nedenle psikolojileri olumsuz etkilenmiş, depresyon ve anksiyete görülme oranı artmış, öğrencilerde pandemi öncesinde de var olan anksiyete ve stres düzeylerinde pandemi ve alınan uzaktan eğitim kararıyla birlikte artış olduğu belirtilmiştir (İslam vd., 2020, Saraswathi vd., 2020, akt Barğı vd, 2021, s.160). Literatürdeki araştırmalarda öğrencilerin yüz yüze etkileşimlere ihtiyaç duydukları, uzaktan eğitim nedeniyle özgüven eksikliği yaşadıkları

ortak bir tema olarak yer almaktadır (Flynn, 2020; Morley ve Clark, 2020; Papouli vd., 2020; Vandepoel, 2016 akt Selçuk vd., 2021, s.970). Ayrıca uzaktan eğitimin öğrenciler arasındaki doğrudan iletişim kurma imkanlarını ortadan kaldırdığı ve sosyal becerilerini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Karakuş vd., 2020, s.238).

Araştırmada belirtilmiş olan kavramsal ve kuramsal çerçeveye bağlantılı olarak çevresel, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullarının bireyin hayatını etkileyebilmesi nedeniyle depremler sonucunda büyük sistemlerden olan YÖK'ün almış olduğu kararın daha küçük sistemdeki (öğrenciler) düzeyindeki etkisi araştırılması hedeflenmiştir.

Yöntem

Desen

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; araştırma evreninin eğilim, tutum ya da görüşlerini evrendeki bir örnekleme çalışarak nicel olarak tanımlama imkânı sağlamaktadır (Creswell, 2017, s.13). Araştırmada tarama modelinin kullanıma amacı ise araştırma evreni olarak yükseköğretim öğrencilerinin afet sonrasında yaşadıkları psikolojik durumların ve alınan uzaktan eğitim kararına yönelik tutumlarının ve görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma kesitsel türde yapılmış olup, bu olayların kısa bir zaman aralığı içinde incelendiği etki ve sonuçların aynı anda değerlendirildiği bir araştırma türüdür (Çaparlar ve Dönmez, 2016, s.213-214).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de yüz-yüze eğitim alan yükseköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilere ulaşmak amacıyla basit örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit örnekleme yöntemi ise evrendeki her elemanın eşit bir şekilde seçilme şansına sahip olmasıdır. Bir elemanın seçilmesi diğer elemanın seçilmesine etki etmediği bir örnekleme yöntemidir (Coşkun ve ark, 2017, s.146). Araştırmaya çeşitli düzeylerde öğrenim gören 455 yükseköğretim öğrencisi katılmıştır. Tablo 1'de verilen araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri:

Tablo 1 <i>Öğrencilerin Demografik Özellikleri</i>				
	N	%	M	SD
Yaş	455		23,9187	5,20039
18-25	337	74,1		
26-35	99	21,8		
36-45	16	3,5		
46-55	3	0,7		
Cinsiyet	455		1,2396	0,42729
Kadın	346	76		
Erkek	109	24		
Medeni Durum	455		1,8637	0,34345
Evli	62	13,6		
Bekâr	393	86,4		
Eğitim Durumu	455		2,2923	0,67707
Ön Lisans	15	3,3		
Lisans	334	73,4		
Yüksek Lisans	64	14,1		
Doktora	42	9,2		
Uygulamalı Eğitim Alıyor mu?	455		1,5780	0,49442
Evet	192	42,2		
Hayır	263	57,8		
Ekonomik Durum	455		2,9407	0,68559
Çok İyi	6	1,3		
İyi	94	20,7		
Orta	285	62,6		
Düşük	61	13,4		
Çok Düşük	9	2		

Ayrıca Tablo 2’de verilen araştırmaya katılan öğrencilerin depremle ilgili deprem esnasında nerede oldukları ve yakınlarına dair bilgiler:

Tablo 2 <i>Deprem ile İlgili Bilgiler</i>				
	N	%	M	SD
Deprem olduğunda Neredeydiniz?	455		2,3121	0,73263
Deprem Esnasında deprem bölgesindeydim	73	16,0		
Deprem esnasında deprem bölgesi dışındaydım ama sarsıntıyı hissettim	167	36,7		
Depremi hiç hissedilmediği bir şehirdeydim	215	47,3		
Deprem bölgesinde yakınınız var mıydı?	455		1,3758	0,48487
Evet	284	62,4		
Hayır	171	37,6		

Hipotezler

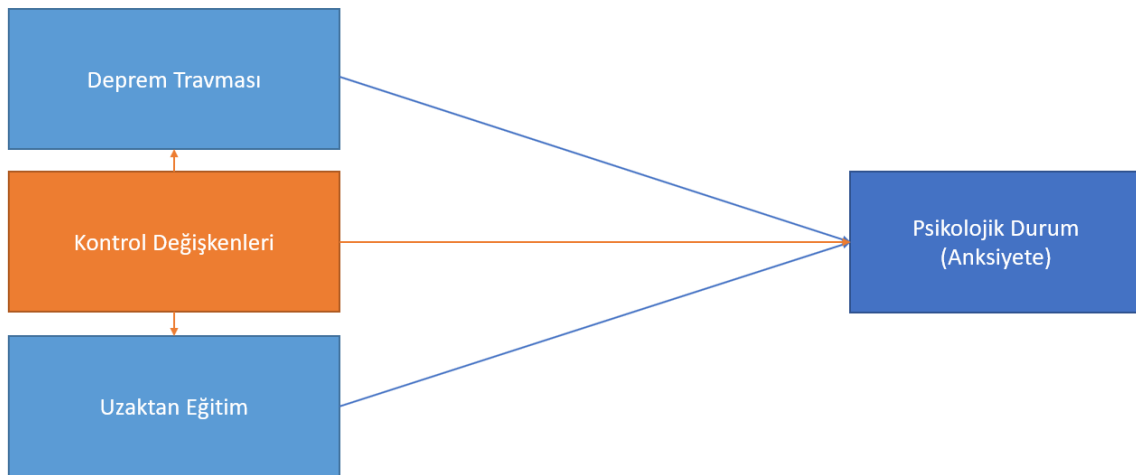
Araştırmanın amacı ve literatür taraması sonucunda hipotezler hazırlanmıştır. Elde edilen verilerle cevaplanması düşünülen hipotezler:

1. Deprem travmasının ve uzaktan eğitime yönelik tutumun öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır.
2. Uzaktan eğitime yönelik tutumların öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır.
3. Öğrencilerin deprem travmaları arttıkça anksiyeteleri artmaktadır.
4. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları olumsuzlaştıkça anksiyeteleri artmaktadır.
5. Öğrencilerin psikolojik durumlarıyla (anksiyete) ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamlı bir farklılık vardır.
6. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıyla ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamlı bir farklılık vardır.

7. Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
8. Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla deprem travması arasında anlamlı bir farklılık vardır.
9. Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla psikolojik durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
10. Uygulamalı eğitim alanlarla almayanlar arasında uzaktan eğitime yönelik tutumda anlamlı bir farklılık vardır.

Model

Araştırmanın hipotezlerine göre hazırlanmış araştırmanın modeli:

Not: Kontrol Değişkenleri = Deprem Bölgesinde Olma, Ekonomik Durum, Uygulamalı Eğitim Alma

Şekil 1: Araştırma Modeli

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, *Kişisel Bilgi Formu*, *Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği*, *Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği* ve *Depresyon Anksiyete Stres Ölçeğinin (Dass-21) Anksiyete Faktörü* kullanılmıştır. Veriler çevrimiçi (Google Forms) şeklinde toplanmıştır.

- **Kişisel Bilgi Formu:** Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş, çalışmanın başında katılımcılar bilgilendirilmiş ve onam formunu okuduktan sonra “Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ediyorum” ifadesine “evet” yanıtını vererek çalışmaya başlamıştır. Bilgi formunda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni hal, ekonomik durum,

uygulamalı bir eğitim alıp almadığı gibi sorunlarına ek olarak depremle ilgili çeşitli durumlar hakkında da sorular bulunmaktadır. Bu kapsamda katılımcılara 10 adet kişisel bilgi sorusu sorulmuştur.

- **Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği:** Tanhan ve Kayri (2013) tarafından geliştirilen ölçek, bireylerin deprem sonrasındaki travma düzeylerini ölçen 5’li Likert biçimindeki ölçme aracıdır (1: *hiç katılmıyorum*, 5: *tamamen katılıyorum*) Ölçek 20 sorudan oluşan beş faktörlü bir yapıya sahiptir. Faktörler sırasıyla “*Davranış Problemleri(4 Soru)*”, “*Heyecansal Sınırlılık(5 Soru)*”, “*Duyuşsal(4 Soru)*”, “*Bilişsel Yapılandırma(4 Soru)*” ve “*Uyku Problemleri(3 Soru)*” dir. Ölçekten alınan puanların artması bireylerin deprem sonrası travma düzeylerinin de arttığını göstermektedir. Ölçeğin iç güvenirlik katsayısı (Cronbach alfa) ise 0,87 olarak tespit edilmiştir (Tanhan ve Kayri, 2013, s.1015-1016). Bu araştırmada ise güvenirlik katsayısı yani Cronbach alfa 0,895 olarak tespit edilmiştir.
- **Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği:** Kışla (2016) tarafından geliştirilen ölçek, 5’li likert şeklinde (1:Tamamen katılıyorum 5: Hiç katılmıyorum) olup, 35 madde ve tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık güvenirliği yani Cronbach alfa 0,89 olarak hesaplanmıştır (Kışla, 2016, s.263-264). Alınan yüksek puanlar katılımcıların uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutumlarına işaret ederek düşük puan ise olumlu tutumlarını işaret etmektedir (Yağan, 2021, s.154). Bu araştırmada ise güvenirlik katsayısı yani Cronbach alfa 0,967 olarak tespit edilmiştir.
- **Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği:** Yılmaz, Boz ve Arslan (2017) tarafından güvenirlik ve geçerlilik çalışması yapılan 21 maddelik “Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS 21), 4’lü likert tipinde (0: bana hiç uygun değil 3: bana tamamen uygun) şeklindedir. Ölçekte her biri 7 sorudan oluşan depresyon, anksiyete ve stres faktörleri bulunmaktadır (Yılmaz ve ark, 2017, s.82-84). Ölçekte puan arttıkça depresyon, anksiyete ve stres artmaktadır (Özoğul, 2020, s.20). Bu araştırmada ölçeğin sadece anksiyete faktörü kullanılmıştır. Bu araştırmada ise iç güvenirlik katsayısı yani Cronbach alfa 0.900 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 25 programı kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan maddeler için AMOS 22 programında doğrulayıcı faktör analizi

yapılmıştır. Veri analizinde uygulanacak analizleri belirlemek amacıyla uygulanan normallik dağılım testi yapılmıştır. Tablo 3'te gösterilen normallik dağılım testinin sonuçları:

Tablo 3 <i>Normallik Dağılım Testi</i>		
	Skewness	Kurtosis
Deprem Travması	-,090	-,872
Uzaktan Eğitim	-,993	,079
Anksiyete	,105	-1,314

Bu test sonuçlarının $-1,5 + 1,5$ aralığında olduğu ve normal dağıldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre ölçekler aracılığıyla toplanmış verilerin parametrik testler için uygun olduğu tespit edilmiştir (Karasar, 2015 akt Haşiloğlu ve Gögebakan, 2021, s.147). Normallik analizinin sonrasında araştırmaların hipotezleri doğrultusunda Fark testlerinden olan T-Testi, Anova ve Nedensellik testlerinden olan Korelasyon, Regresyon analizleri yapılmıştır. Veriler % 95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulgular bölümünde araştırmanın hipotezlerine yönelik fark ve nedensellik analizinden bahsedilecektir.

Fark Analizleri

H5: Öğrencilerin psikolojik durumlarıyla (anksiyete) ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 4'te gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 4 <i>Hipotez 5 için One-Way Anova Testi</i>					
	N	$\bar{X}$	S	F	P
1	215	2,1764	,91494	23,266	,000
2	167	2,2901	,95913		
3	73	3,0173	,85471		
Total	455	2,3530	,96643		

Bu analiz penceresinde 1= Depremi hiç hissedilmediği bir şehirdeyim 2= Deprem esnasında deprem bölgesi dışındaydım ama sarsıntıyı hissettim 3= Deprem esnasında deprem bölgesindeydim olarak ele alınmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre deprem bölgesinde olmanın,

sarsıntıyı hissetmenin veya hissetmemenin psikolojik durumuna etkisinde **anlamli bir farklılık olduğu** tespit edilmiştir. Söz konusu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiği tespiti için gerçekleştirilen Post-Hoc (Scheffe) analizi neticesinde deprem bölgesinde olan kişilerde anksiyete görülme oranı deprem bölgesinde dışında olan kişilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir $F(=23,266; p < 0,05)$.

H6: Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıyla ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamli bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 5'te gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 5					
<i>Hipotez 6 için One-Way Anova Testi</i>					
	N	$\bar{X}$	S	F	P
1	215	3,7096	1,08011	,089	,915
2	167	3,7463	1,08523		
3	73	3,6899	1,00742		
Total	455	3,7199	1,06861		

Bu analiz penceresinde de **1= Depremi hiç hissedilmediği bir şehirdeydim 2= Deprem esnasında deprem bölgesi dışındaydım ama sarsıntıyı hissettim 3= Deprem Esnasında deprem bölgesindeydim** olarak ele alınmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre deprem bölgesinde olmanın sarsıntıyı hissetmenin veya hissetmemenin öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında **anlamli bir farklılık olmadığı** tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

H7: Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamli bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 6'da gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 6					
<i>Hipotez 7 için One-Way Anova Testi</i>					
	N	$\bar{X}$	S	F	P
Çok İyi	6	3,4790	1,10663		

İyi	94	3,5258	1,15982	1,887	,112
Orta	285	3,7941	1,01943		
Düşük	64	3,7795	1,07756		
Çok Düşük	3	3,1547	1,31573		
Total	455	3,7199	1,06861		

Bu analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ekonomik durumlarıyla uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında **anlamlı bir farklılık olmadığı** tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

H8: Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla deprem travması arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 7’de gösterilen Analiz sonuçları:

Tablo 7 Hipotez 8 için One-Way Anova Testi					
	N	$\bar{X}$	S	F	P
Çok İyi	6	2,2079	1,01127	5,934	,000
İyi	94	2,1568	,83062		
Orta	285	2,4991	,77584		
Düşük	64	2,7643	,91253		
Çok Düşük	3	2,7321	1,04532		
Total	455	2,4647	,83256		

Bu analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ekonomik durumlarıyla deprem travmaları arasında **anlamlı bir farklılık olduğu** tespit edilmiştir. Söz konusu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiği tespiti için gerçekleştirilen Post-Hoc (Scheffe) analizi neticesinde iyi ekonomik durumları olan katılımcıların hem orta hem de düşük ekonomik durumları katılımcılar ile anlamlı farkların olduğu ve iyi ekonomik durumu olan katılımcıların diğer 2 ekonomik gruba göre daha az deprem travmasından etkilendikleri ortaya konulmuştur ($F(=5,934; p < 0,05)$).

H9: Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla psikolojik durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için One-Way Anova Testi kullanılmıştır. Tablo 8’de gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 8

Hipotez 9 için One-Way Anova Testi

	N	$\bar{X}$	S	F	P
Çok İyi	6	2,6283	1,06701	4,198	,002
İyi	94	2,0631	,94177		
Orta	285	2,3665	,94408		
Düşük	64	2,6767	,99946		
Çok Düşük	3	2,5783	,97050		
Total	455	2,3530	,96643		

Bu analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ekonomik durumlarıyla psikolojik durumları (anksiyete) arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiği tespiti için gerçekleştirilen post-hoc (Scheffe Testi) analizi neticesinde iyi ekonomik durumları olan katılımcıların düşük ekonomik durumları katılımcılar ile anlamlı farkların olduğu ve iyi ekonomik durumu olan katılımcıların düşük ekonomik durumu anksiyetelerinin daha az olduğu söylenebilmektedir $F(=4,198; p < 0,05)$.

H10: Uygulamalı eğitim alanlarla almayanlar arasında uzaktan eğitime yönelik tutumda anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için T-Testi kullanılmıştır. Tablo 9’da gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 9

Hipotez 10 için T-Testi

	N	$\bar{X}$	S	t	p
Evet	192	3,7726	1,03635	,898	,369
Hayır	263	3,6814	1,09192		

Bu analiz sonuçlarına göre öğrencilerin uygulamalı eğitim almalarıyla uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında **anlamlı bir farklılık olmadığı** tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Nedensellik Analizleri

H3: Öğrencilerin deprem travmaları arttıkça anksiyeteleri artmaktadır.

H4: Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları olumsuzlaştıkça anksiyeteleri artmaktadır.

Hipotezlerin doğruluğunu sağlamak için Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Tablo 10’da gösterilen analiz Sonuçları:

Tablo 10 <i>Hipotez 3 ve 4 için Korelasyon Analizi</i>			
	Anksiyete	Uzaktan	Deprem
Anksiyete	1	,099*	,829**
Uzaktan	,099*	1	,051
Deprem	,829**	,051	1

*p < 0.05 **p < 0.01

Bu analiz sonuçlarına göre öğrencilerin psikolojik durumları (anksiyete) ile uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutumları arasında **pozitif korelasyon olduğu** ($r=,099$, $p < 0,05$) ve psikolojik durumları ile deprem travması arasında **pozitif korelasyon olduğu** ($r=,829$ $p < 0,01$) tespit edilmiştir.

H1: Deprem Travmasının ve Uzaktan Eğitime yönelik tutumun öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için Regresyon analizi kullanılmıştır. Tablo 11’de gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 11 <i>Hipotez 1 için Regresyon Analizi</i>							
	B	SE	β	p	F	p	R2
Constant	,-201	,115		,083	504,801	,000	,691
Dep	,959	,030	,826	,000			
Uzak	,051	,024	,056	,032			

Bu analiz sonuçlarına göre deprem travması ve uzaktan eğitime yönelik tutumun öğrencilerin psikolojik durumlarına **anlamlı bir etkisi olduğu** ve psikolojik durumlarındaki toplam varyansının yaklaşık %70’ini açıkladığı tespit edilmiştir ($F=504,801$, $p < 0,05$, $R^2=,691$, $\Delta R^2= ,689$)

H2: Uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır.

Hipotezin doğruluğunu sağlamak için Regresyon analizi kullanılmıştır. Tablo 12’de gösterilen analiz sonuçları:

Tablo 12 <i>Hipotez 2 için Regresyon Analizi</i>						
	B	SE	β	p	F	R

Constant	2,021	,164		,000		
Uzak	,089	,042	,099	,035	4,469	,099

Bu analiz sonuçlarına göre uzaktan eğitime yönelik tutumun da öğrencilerin psikolojik durumlarına *anlamlı bir etkisi olduğu* tespit edilmiştir ($F=4,469$, $p < 0,05$).

Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında araştırmaların hipotezlerinden olan deprem travmasının ve uzaktan eğitime yönelik tutumun öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır *hipotezi (H1) sağlanmıştır*. Bu hipotezle ilgili bulgular literatürle uyumludur. Literatürde yapılan çalışmalarda travma ile anksiyete arasında pozitif bir korelasyon olduğu (Di Giacinto vd., 2015, s.150; Taşçı ve Özsoy, 2021, s.492; Ünal Erzen ve Dikkatli, 2019, s.51), travmanın anksiyete yol açabildiği belirtilmektedir (Bilici vd., 2013, s.15; Duncan vd., 2013, s.18; Kurt ve Gülbahçe, 2019, s.957). Uzaktan Eğitimin anksiyete üzerine etkisiyle ilgili yapılan çalışmalarda uzaktan eğitimle anksiyete arasında negatif bir korelasyon olduğu (Durgun vd., 2021, s.141), uzaktan eğitimin öğrencilerde anksiyeteye neden olabileceği belirtilmiştir (Ajmal ve Ahmad, 2019, s.75; Gonzalez vd., 2021, s.1; Selçuk vd, 2021, s.967; Tonkuş ve Bakırhan, 2022, s.7). Uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) anlamlı bir etkisi vardır *hipotezi (H2) sağlanmıştır*. Bu hipotezle ilgili bulgular, çalışmanın H1’de olduğu gibi literatürle uyumludur.

Öğrencilerin deprem travmaları arttıkça anksiyeteleri artmaktadır *hipotezi (H3) sağlanmıştır*. Bu hipotezde H1’deki gibi literatürle uyumludur. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları olumsuzlaştıkça anksiyeteleri artmaktadır *hipotezi (H4) sağlanmıştır*. Bu hipotez de H1’deki gibi literatürle uyumludur. Öğrencilerin psikolojik durumlarıyla (anksiyete) ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamlı bir farklılık vardır *hipotezi (H5) sağlanmıştır*. Bu hipotezle ilgili bulgular literatürle uyumludur. Literatürde depremi hissetmenin travma düzeylerini etkilediği, H1’de yer aldığı gibi travma düzeylerinin de anksiyete üzerinde etkisi vardır (Karancı ve Rüstemli, 1995, s.14; Kurt ve Gülbahçe, 2019, s.957). Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıyla ilgili olarak deprem bölgesinde olmanın olmama arasında anlamlı bir farklılık vardır *hipotezi (H6) sağlanmamıştır*. Bu hipotezle ilgili olarak literatürde ne hipotezi destekleyecek ne de yanlışlayacak bir çalışma bulunamamıştır. Literatürde bu konuda herhangi bir bilginin bulunmamasının bölgesel bir afet sonrasında ulusal düzeyde ele alınan uzaktan eğitim kararının emsalinin olmamasıyla alakalı olabilir.

Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır **hipotezi (H7) sağlanmamıştır**. Bu hipotezle ilgili literatürde zıt bulgular yer almaktadır. COVID-19 Pandemisi döneminde yürütülen uzaktan eğitimle ilgili araştırmalarda öğrencilerin ekonomik durumlarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarını olumlu ya da olumsuz etkileyebildiği yer almaktadır (ERG, 2020; Pınarcıoğlu vd., 2021, s.43 akt Bulut ve Kırmızı, 2021, s.22; Karaman, 2021, s.656; Ünal, 2022, s.38). Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla deprem travması arasında anlamlı bir farklılık vardır **hipotezi (H8) sağlanmıştır**. Bu hipotezle ilgili literatürde zıt bulgular yer almaktadır. Ancak literatürde bu hipotezle ilgili bulgular genellikle destekleyici niteliktedir. Literatürde ekonomik durumun psikolojik durumlarla baş etmede etkili olduğu yer almaktadır (Raut 2021, akt Özgölet ve Utkucu, 2021, s.91). Düşük sosyo-ekonomik durumları olan bireylerin deprem sonrasındaki travma risklerinin diğer gruplara göre daha fazla olduğu, (Tang vd., 2017, s.8; Flores ve ark, 2014, s.10) başka bir çalışmada ise depremden maddi olarak etkilenenler ve etkilenmeyenler arasında Travma düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve maddi şekilde olumsuz etkilenmenin deprem travması düzeyini anlamlı bir şekilde etkilediği belirtilmiştir (Coşgun, 2022, s.49-56). Ancak yapılan bazı araştırmalar ve bulgulara katılımcıların ekonomik durumlarıyla travmatik yaşam deneyimleri arasında farklılık olmadığı belirtilmektedir (Linley and Joseph, 2004, s.11 akt Doğan, 2018, s.223; Yassini ve Hosseini, 2006, s.478).

Öğrencilerin ekonomik durumlarıyla psikolojik durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır **hipotezi (H9) sağlanmıştır**. Bu hipotezde de H8'deki gibi literatürle uyumludur. Uygulamalı eğitim alanlarla almayanlar arasında uzaktan eğitime yönelik tutumda anlamlı bir farklılık vardır **hipotezi (H10) sağlanmamıştır**. Bu hipotezle ilgili literatürde zıt bulgular yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin uygulamalı eğitimin teorik eğitime göre verimliliğinin düşük olduğu yer almaktadır (Yılmaz, 2020, s.15). Uygulamalı ders veren öğretmen ve öğretim elemanlarının teorik ders verenlere göre uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu bildirilmektedir (Şeren vd, 2020, s.4520). Ancak literatürde bu konuda yapılan çalışmalar genellikle bir bölümü veya uygulamalı eğitim alanları içerdiğinden bu iki grup arasında öğrenciler açısından ne gibi farklılıklar olduğuna dair veri yer almamaktadır.

Sınırlılıklar, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sınırlılıkları, verilerin belirli bir süre içerisinde tek seferde toplanması, verilerin veri toplama araçlarındaki ölçeklerin ölçtüğü nitelikte sınırlı olması, araştırma evrenini Türkiye’de yüz-yüze eğitim alan yükseköğretim öğrencileri oluşturduğu için bu örnekleme dahil olmayan öğrenciler ve kişiler araştırmanın dışında kalmasıdır. Ayrıca şubat ayında gerçekleşen depremlerden önce araştırmaya katılan katılımcıların psikolojik durumlarını (anksiyete) ve uzaktan eğitime yönelik tutumları hakkında araştırmacılar yeterli bilgiye sahip değillerdi ve bu nedenle etkileri yorumlamayı zorlaştırılmıştır. Dahası depremin ve uzaktan eğitim uygulamasının gerçekleşebileceğini bilinmediği için ön test yapmak imkânlar dahilinde değildi.

Deprem travmasını ve uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutumunun öğrencilerin psikolojik durumlarına (anksiyete) olumsuz yönden etkilediği, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumsuzlaştıkça anksiyetelerinin arttığı, öğrencilerin psikolojik durumlarıyla deprem bölgesinde olmanın veya sarsıntıyı hissetmenin arasında fark olduğu, öğrencilerin ekonomik durumlarıyla hem psikolojik durumları hem de deprem travmaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda öncelikle kanıta dayalı politika ve uygulamalar geliştirilirken güncel sonuçlar dikkate alınmalı, afet sonrasında uygulanabilecek uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili öğrencilerin eğitimlerini ve psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilemeyecek uygulamalar düzenlemeli ve bununla ilgili araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca afet sonrası durumlarda uzaktan eğitimin ulusal düzey yerine bölgesel kullanımı ulusal düzeydeki öğrencilerin psikolojik durumları ve aldıkları eğitimin kalitesi için daha etkili olabilecektir.

Kaynakça

- Ajmal, M., & Ahmad, S. (2019). Exploration of anxiety factors among students of distance learning: a case study of allama iqbal open university. *Bulletin of Education and Research*, 41(2), 67-78. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1229454>
- Aker, A. T. (2006). 1999 Marmara depremleri: epidemiyolojik bulgular ve toplum ruh sağlığı uygulamaları üzerine bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3), 204-212. <https://www.turkpsikiyatri.com/turkceOzet?Id=665>
- Aktürk, İ., & Albeni, M. (2002). Doğal afetlerin ekonomik performans üzerine etkisi: 1999 yılında Türkiye'de meydana gelen depremler ve etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/20848/223539>
- Akyüz, H. Ö., Demiray, E. K. D., Alkan, S., & Sıddıkoğlu, D. (2022). Hemşirelik ve önlisans sağlık öğrencilerinin pandemi sürecindeki eğitim ve uzaktan eğitim hakkında görüş ve düşüncelerinin araştırılması. *TOGÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 99-110. <https://dergipark.org.tr/en/pub/togusagbilderg/issue/69841/1033913>
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Yayıncılık <https://www.sakaryayayincilik.com/detay/6/sosyal-blmlerde-aratirma-yntemler-spss-uygulamali.html>
- Barğı, G., Şahin, E., & Çimenli, Ç. (2021). COVID-19 pandemisi sebebi ile uzaktan eğitim gören üniversite öğrencilerinde stres, anksiyete, depresyon ve fiziksel aktivite düzeylerinin incelenmesi. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 4(2), 159-168. DOI: 10.52538/duhes.941379
- Bilici, R., Tufan, E., Turhan, L., Uğurlu, G. K., Tan, S., & Kaşan, T. (2013). Deprem sonrasında bireylerin anksiyete düzeyleri ve etkileyen faktörler: Elâzığ merkezli bir ön çalışma. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(1), 15-19. <https://dergipark.org.tr/en/pub/firattip/issue/6342/84593>
- Bulut, S., & Kırmızı, F. S. (2021). Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimde Türkçe dersine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 1-30. DOI: 10.51948/auad.960960
- Çaparlar, C. Ö., & Dönmez, A. (2016). What is scientific research and how can it be done? *Turkish journal of anaesthesiology and reanimation*, 44(4), 212–218. <https://doi.org/10.5152/TJAR.2016.34711>
- Coşkun, M. G. (2022). *2020 İzmir depremini yaşamış bireylerde travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü). <https://acikerisim.fsm.edu.tr/xmlui/handle/11352/4403>
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. çev. Selçuk Beşir Demir. Eğiten Kitap. <https://www.egitenkitap.com/ARASTIMA-DESENI-RESEARCH-DESIGN-John-W-Craswell,PR-24.html>
- Di Giacinto, A., Lai, C., Cieri, F., Cinosi, E., Massaro, G., Angelini, V., ... & di Giannantonio, M. (2015). Difficulty describing feelings and post-traumatic symptoms after a collective trauma in

survivors of L'Aquila earthquake. *Journal of mental health*, 24(3), 150-154.
<https://doi.org/10.3109/09638237.2015.1019055>

Doğan, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Travma Sonrası Gelişimlerinde İçsel Dini Motivasyon, Dini Başa Çıkma, Sabır ve Şükrün Rolü. *Turkish Studies*, 13(25).
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14583>

Duncan, E., Dorahy, M. J., Hanna, D., Bagshaw, S., & Blampied, N. (2013). Psychological responses after a major fatal earthquake: The effect of pretraumatic dissociation and posttraumatic stress symptoms on anxiety and depression. *Journal of Trauma and Dissociation*, 14(5), 501-518.
<https://doi.org/10.1080/15299732.2013.769479>

Durgun, H., Can, T., Betül Avcı, A., & Kalyoncuoğlu, B. (2021). Covid-19 sürecinde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri ve kaygı düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(2), 141-147. DOI: 10.46483/deuhfed.824109

Erdoğan, C. N., & Aksoy, Ö. N. (2020). Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Balıkesir Örneği. *Sosyal Bilimler Akademik Dergisi*, 3(2), 88-103. DOI: 10.38004/sobad.704072

Erzen, M. Ü., & Dikkatli, S. (2019). Travma Sonrası Stres Bozukluğunda Medyanın Rolü. *Asya Studies*, 1(7), 51-61. <https://doi.org/10.31455/asya.530943>

Flores, E. C., Carnero, A. M., & Bayer, A. M. (2014). Social capital and chronic post-traumatic stress disorder among survivors of the 2007 earthquake in Pisco, Peru. *Social Science & Medicine*, 101, 9-17. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.11.012>

Haçin, İ. (2014). 1939 Erzincan Büyük Depremi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 30(88), 37-70. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aamd/issue/44051/542701>

Haşiloğlu, M. A., & Göğebakan, S. (2021). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik kaygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 4(2), 141-154. <https://dergipark.org.tr/en/pub/fmgtd/issue/62218/888624>

Kandilli Rasathanesi, 2023- <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/06-subat-20-subat-2023-depremlerine-ait-on-degerlendirme-raporu/#>

Karakuş, U. (2013). Depremi Yaşamış ve Yaşamamış Öğrencilerin Deprem Algılarının, Metafor Analizi ile İncelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 97-116.
<https://doi.org/10.17295/ataunidcd.31309>

Karaman, F. (2021). Türkiye’de covid 19 pandemi sürecine bağlı uzaktan eğitimin almanca öğretimine etkisi. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 9(2), 633-658.
<https://doi.org/10.37583/diyalog.1030771>

Karancı, A. N., & Rüstemli, A. (1995). Psychological consequences of the 1992 Erzincan (Turkey) earthquake. *Disasters*, 19(1), 8-18. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7717.1995.tb00328.x>

Kaya, Y. Ç. (2021). Üniversite öğrencilerinin covid-19 salgınında endişe düzeyleri ile uzaktan eğitim kalitesine ilişkin algı ve tutumları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 5(9), 45-63.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/tje/issue/64224/916281>

- Kışla, T. (2016). Uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 258-271. <https://doi.org/10.12984/eed.01675>
- Kurt E & Gülbahçe, A. (2019). Van depremini yaşayan öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 957-972. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/49603/617188>
- Özgölet, B. M., & Utkucu, M. (2021). Depremin Yıkıcı Etkisiyle Başa Çıkma Etkili Olan Etkenler. *Academic Perspective Procedia*, 4(2), 89-98. <https://doi.org/10.33793/acperpro.04.02.38>
- Özoğul, R. (2020). *Öğretmenlerde aile aidiyeti ile depresyon, anksiyete ve stres ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- Pınarcıoğlu, N. Ş., Kanbak, A., & Önver, M. Ş. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde kırsal-kentsel ve sosyo-ekonomik farklılıkların uzaktan eğitime etkisi. *MSGSU Sosyal Bilimler*, 1(23), 28-48. <https://dergipark.org.tr/en/pub/msgsusbd/issue/69550/1107748>
- Selçuk, O., Gencer, T.E. ve Karataş, Z. (2021). Sosyal hizmet öğrencilerinin covid-19 salgını ve uzaktan eğitim sürecine ilişkin tutumları ile psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 967-994. DOI: 10.33417/tsh.931255
- Şeren, N., Tut, E., & Kesten, A. (2020). Korona virüs sürecinde uzaktan eğitim: Temel eğitim bölümü öğretim elemanlarının görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 4507-4524. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.46472>
- Tang, B., Deng, Q., Glik, D., Dong, J., & Zhang, L. (2017). A meta-analysis of risk factors for post-traumatic stress disorder (PTSD) in adults and children after earthquakes. *International journal of environmental research and public health*, 14(12), 1537. <https://doi.org/10.3390/ijerph14121537>
- Tanhan, F., & Kayri, M. (2013). Deprem sonrası travma düzeyini belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 1013-1025. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/145552/deprem-sonrasi-travma-duzeyini-belirleme-olceginin-gecerlik-ve-guvenirlik-calismasi>
- Taşçı, G. A., & Özsoy, F. (2021). Deprem travmasının erken dönem psikolojik etkileri ve olası risk faktörleri. *Cukurova Medical Journal*, 46(2), 488-494. <https://doi.org/10.17826/cumj.841197>
- Tonkuş, M. B., & Bakırhan, C. (2022). Uzaktan Eğitimin Uygulamalı Alanlarda Eğitim Gören Öğrencilerin Anksiyete Düzeyine Etkisi. *Artuklu International Journal of Health Sciences*, 2(1), 7-18. <https://doi.org/10.29228/aijhs.11>
- Yağan, S. A. (2021). Üniversite öğrencilerinin COVID-19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşleri. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(1), 147-174. <https://dergipark.org.tr/en/pub/apjec/issue/62988/942141>
- Yassini, M., & Hosseini, F. R. (2006). Post traumatic stress disorders symptoms after bam earthquake. *Pak J Med Sci*, 22(4), 477-479. <https://pjms.com.pk/issues/octdec06/article/sc1.html>
- Yılmaz, N. A. (2020). Yükseköğretim kurumlarında covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 15-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/neufhsj/issue/55814/751395>

Yılmaz, Ö., Boz, H., & Arslan, A. (2017). Depresyon Anksiyete Stres Ölçeğinin (Dass-21) Türkçe Kısa Formunun Geçerlilik-Güvenilirlik Çalışması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 78-91. <https://dergipark.org.tr/en/pub/fesa/issue/30912/323190>

Yorulmaz, M. & Söyler, S. (2022). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim: Sağlık yönetimi öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi, *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 9(1), 42-54. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sagakaderg/issue/68718/953680>

Yükseköğretim Kurulu, 2020- <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>

Yükseköğretim Kurulu, 2023- <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/yuksekogretim-genel-kurulunca-2022-2023-bahar-yariyili-egitim-surecine-iliskin-alinan-kararlar.aspx>

Yüksel Doğan, R., & Aytakin, Ç. (2021). Ekolojik Sistem Kuramı çerçevesinden ebeveyn yabancılaştırmasına genel bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(3), 551-572. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=968237>

Yazarlar Hakkında

Alp KOÇER

Alp KOÇER, 2018 yılında Lisans eğitimini İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümünde, 2021 yılında Yüksek Lisans eğitimini ise İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümünde tamamlamıştır. 2022 yılında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümünde Doktora öğrenime başlamış ve şu anda öğrenimine devam etmektedir.

Akademik İlgi Alanları: Sosyal Hizmet, Sosyal Çalışma, Sosyal Politika ve Sosyal Bakım.

E-Posta: alpkocer1@gmail.com

Prof.Dr. Orhan KOÇAK

Prof. Dr. Orhan KOÇAK 1998 yılında Yüksek Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset (Politika) bölümünde, Doktora eğitimini ise 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Çalışma Ekonomisi bölümünde tamamlamıştır. 2005-2016 arasında Beykent, Aydın ve Yalova Üniversitelerinde farklı bölüm ve ünvanlarda çalışmış, 2016 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi (2018'den beri İÜ-Cerrahpaşa) Sosyal Hizmet bölümünde aktif olarak çalışmaktadır. **Akademik İlgi Alanları:** Sosyal ve Beşeri Bilimler, Sosyal Psikoloji, Endüstri ve Örgüt Psikolojisi, Davranış Bilimleri, Sosyal Politika ve Güvenlik.

E-posta: orhan.kocak@iuc.edu.tr